

Bára Hrzánová: Pod Žižkovskou věží se mi hraje dobře

29.09.2021

S herečkou a zpěvačkou Bárou Hrzánovou jsme si povídali na Vinohradském vinobraní, kde vystoupila s hudebním pásmem Cigan Tour.

Jak vzniklo představení Cigan Tour?

Začalo to někdy v půlce dubna, když byl lockdown. Soudruh prezident nám tehdy vzkázal, že my komedianti místo těch svých kšeftíků — čímž myslel naši celoživotní práci — máme raději bavit důchodce. A já, místo abych se urazila, jsem obvolala kamarády, dali jsme dohromady tuhle kapelu a začali jsme jezdit po domovech seniorů, hospicích, dětských domovech a LDNkách po celé republice. A protože hrajeme romské písničky, nazvali jsme to Cigan Tour.

Vystupujete radši před mladším, nebo starším publikem?

To já si nevybírám. A nemám v tom žádné preference. Ale tohle byl unikátní zážitek, protože v těch institucích, kde jsme hráli, byli lidé — ať už mladší, nebo starší —, kteří měli během lockdownu hrozně málo společenského kontaktu. Anebo vůbec žádný. A já jsem doopravdy vděčná všem těm osvětleným ředitelům a ředitelkám za to, že nás tam pustili a že jsme tam vůbec mohli pro ně hrát. Stávalo se, že ti lidé poprvé vyšli ven, předtím je třeba nepouštěli ani na chodbu. A ta radost z toho, že vidí někoho jiného než své ošetřovatele a ošetřovatelky, byla úžasná.

Romskému folklóru se věnujete už dlouho. Co vás k němu přitahuje?

Podle mě je to součást naší kultury. Kdo říká, že ne, mýlí se. Já o sobě vždycky tvrdím, že jsem starej cigán, že mám cigánskou duši. A nikdo mi nevěří, že nejsem! Všichni pátrají, kde ti předkové jsou. A na to, že mě romská komunita přijala mezi sebe, jsem samozřejmě hrdá. Je mi líto, že ostatní to tak nemají. Když si vezmete střední Evropu a zvláště Čechy, tak tady se ty národnosti vždycky vařily. Ti, kdo v naší kotlině přebývali nejvíce, byli Romové a Židi. A my jsme toho součástí. Podívejte se na jihočeský folklór nebo jihomoravský, severomoravský, domažlický, dudácký, strakonický... Romská a židovská kultura je nedílnou součástí každého z nás.

Vnímáte své vystupování s romskou hudbou jako aktivismus?

Je mi to líto, ale musím to tak vnímat. Netěší mě to. Protože by to měla být samozřejmost. Naopak, lidé by se měli radovat, že každý z nás má někde mezi svými předky nějakého cigána a nějakého Žida. Já nechápu, proč na to nejsme hrdí, na takovou bohatou kulturu.

O čem ty písničky jsou?

Romské písničky jsou naprosto přímočaré. Překlady vyznívají někdy legračně, protože čeština nemá tak citově zabarvená slova. V repertoáru máme třeba písničku Tosara, což je taková dojemná píseň, o které vždy v úvodu říkáme, že je o svobodě. O svobodě se v našich písních zpívá hodně. A taky o lásce a o jídle.

Ale o práci ne. My nemáme pracovní písničky jako Oral jsem, oral...

A co se v té písni zpívá?

Kdybych to měla přeložit do češtiny, zpívá se tam: Sluníčko svítí, cigáni jedou vlakem, jedou vlakem, sluníčko svítí. A v tom je prostě ta svoboda. Já si představuju, jak sedím na tom nádraží na zemi, pokušuju si, sluníčko svítí, nastoupím si do toho vláčku a jedu.

Váš tatínek byl také herec a zpěvák. Máte v sobě něco z jeho povahy?

Asi máme stejný vkus ohledně divadla a vyprávění příběhů. Táta vždycky balancoval trochu na hraně — kdy na jednu stranu je to velká legrace, smějete se, ale vlastně je vám z toho trošku do pláče. Takový ten smutný klaun, to máme s tátou společné.

Co se vám vybaví, když se řekne Žižkov?

První, co mě napadne, jsou pavlače. Mám takovou tu romantickou představu starého Žižkova z vyprávění, z knížek a z filmů. S dnešním Žižkovem mě pak pojí spousta vztahů. Mário Bihári, můj rodný bratr, je Žižkovák. Ten tady bydlí už ve druhém nebo třetím bytě. Pak tady byla rodina Rusenková, k těm jsem chodila na návštěvu a měla jsem je strašně ráda. Z jejich folklórní skupiny Perumos vyrostl geniální kytarista a geniální zpěvák Peťa Horváth. Teď hraje s Máriem ve skupině Bachtale Apsa a já mám tu čest se k nim občas přidat.

Pod žižkovskou věží hrajete pravidelně na letní scéně Divadla Kalich. V čem je hraní pod širým nebem jiné oproti kamennému divadlu?

Je to samozřejmě velký rozdíl. Už jen proto, že venku nehrajete za tmy. Já sice vidím do publika i v divadle a ráda se tam dívám, ale když hraju úplně na volném prostoru, tak než se setmí, vidím každý pohyb. Když hraju třeba Budžese, což je v podstatě tříhodinový monolog, tak je pro mě těžší se soustředit. V divadle je jiná atmosféra, někdy jsou diváci zase až moc sevření, ale to už je moje práce, aby se otevřeli. Divadlo pod věží je úžasné v tom, že je tam plachta, aby na diváky nepršelo a nesvítilo sluníčko, a vlastně je to tím pádem takové šapitó. A já mám cirkus odjakživa ráda, já jsem starej cirkusák, takže ta komorní atmosféra se tam navodí. Mně se tady pod tou věží hraje strašně dobře.

Kolikrát už jste hrála Hrdého Budžese?

Tuším, že to bude tak 855 repríz. Já to nepočítám, mně to počítají v divadle. Pamatuju si, že jsme slavili stovku, pětistovku a každé to další sté výročí. To si vždycky uděláme hezké oslavy.

Mění se s vámi za ty roky i postava Helenky Součkové?

Samozřejmě stárne. Když jsem ji začala hrát, nebylo mi ještě čtyřicet. Teď je mi sedmapadesát — my už to hrajeme skoro dvacet let.

Baví vás to pořád?

Baví. Já nemusím dělat věci, které mě nebaví. To je velký dar shora.

Máte před představením trému?

Mám, ale není to taková ta svazující tréma, spíš jakoby rozechvění. Musím říct, že teď, jak jsme nehráli skoro rok, tak to nebylo pěkné. Už den před tím, než jsem se měla vrátit na jeviště, jsem se cítila tak, že bych to nikomu nepřála.

Během těch stovek repríz se vám musely stát různé kuriózní příhody...

To ano, ale žádnou historku vám asi nepovím. Ony ty situace nejsou moc přenosné. Spíš to jsou interakce mezi námi, které divák snad zaplaťpánbůh nepostřehne. Já nemám ráda, když se dělají schválně nějaké chyby. Když se někdo odbourává, když se herec začne smát, to nemám ráda. Divák má dostat to, co si zaplatil, má dostat od herce to nejlepší. Já jsem vděčná za své úžasné kolegy Jarmilu Vlčkovou i Libora Jeníka, kteří dodržují pravidla. Ono to nevypadá, ale na jevišti jsem hodně pinktlich. Mám ráda přesnost a

dotažené věci.

Na Praze 3 žije i autorka Hrdého Budžese Irena Dousková. Jak se vám s ní spolupracovalo?

S Irenou máme tolik společného, že to snad ani není možné. Dětství máme v podstatě identické. Já jsem taky byla z rozvedené rodiny, taky jsem byla taková zvědavá jako ona. Vzpomínám si, jak jsme měli v šesté třídě úryvek z Máchova Máje, kde se psalo o „zemi krásné, zemi milované“, a soudružka učitelka řekla, že Karel Hynek Mácha opěvuje naši krásnou socialistickou vlast. A já, jak jsem rychlá, tak jsem se hned přihlásila a zeptala se opravdu upřímně: „Prosím vás, soudružko učitelko, jak už to ten Mácha věděl?“ A to byl průšvih. Dostala jsem za to i důtku. Už v šesté třídě jsem měla posudek, že jsem nepřítel socialistického zřízení. A že aktivně vystupuji proti straně a vládě.

Vy ale aktivně vystupujete dál. A docela odvážně se vyjadřujete i k politickému dění.

To není odvážné, to je nezbytné.

Jak teď prožíváte nadcházející volby?

Snažím se je neprožívat. Ale lehko mi z toho není. Pořád ještě doufám a říkám si: uvidíme, jak dlouho se ještě ten Pán Bůh bude na tohle chtít koukat. Anebo jestli nás v tom opravdu nechá až do hořkého konce.

Měly by se veřejně známé osobnosti aktivně zapojovat do politických diskuzí?

Já nevím. Zvykla jsem si mluvit jen sama za sebe a dělat věci jen sama za sebe. Protože nemám sociální síť, vlastně ani nevím, jak to vnímají ostatní. Máme tu dva silné tábory: přesvědčené a opačně přesvědčené. A teď se mezi ty tábory pořád hážou vidle víc a víc. Nevím, jestli se to dá vůbec v dohledné době zahladit.

Považujete se za vlivnou ženu?

Věřím, že nějaký dobrý vliv mám. Pořád doufám, možná bláhově a naivně, že něco v těch lidech zůstává. Na Budžesovi už vlastně vyrostla druhá generace a pořád na něj chodí i malé děti. Někdy mi i fandí a volají: „Kašpárku, utíkej!“ nebo „Ach ne!“ a podobně. Protože ono to jde přes srdce, hlavou to zpracovat nejde. Tak já pořád doufám, že třeba ty děti, až budou ve věku, kdy se budou rozhodovat, jestli do peklíčka, nebo do nebička, až je ten čert bude pařátkem tahat, tak si vzpomenou: Ale Bára přece říkala... V to doufám. Možná jsem nafoukaná, ale kdyby tam ta jiskřička nebyla, kdyby si tohle člověk nemyslel, tak by asi nemohl tu dřinu podstupovat tak dlouhou dobu.

Barbora Hrzánová se narodila 22. dubna 1964 v Českých Budějovicích. Po absolvování pražské DAMU hrála v Národním divadle, později v Divadle Na zábradlí, v současné době je na volné noze. Za roli Johanky v Renčově filmu Requiem pro panenku získala ocenění na filmovém festivalu v Torontu, dvakrát byla nominována na Českého lva za nejlepší ženský herecký výkon ve vedlejší roli a za roli Helenky Součkové v inscenaci Hrdý Budžes obdržela v roce 2003 Cenu Thálie. Jako zpěvačka vystupovala od 80. let s kapelou Condurango, pro kterou skládala vlastní písně.